

Iz pedagoške teorije i prakse

37.091.33-028.27

Stručni članak

Zdenka Brebrić

Stavovi učenika o nastavi na daljinu tijekom pandemije – prijedlozi unaprjeđivanja

Sažetak

U prvom valu pandemije koronavirusa odgojno-obrazovni sustav i svi njeni di-
onici bili su suočeni s neočekivanim prijelazom iz poznatog sustava nastave u školi
na nastavu na daljinu. Ovaj rad bavi se stavovima učenika, polaznika predmetne
nastave iz šest osnovnih škola u RH, o nastavi na daljinu na kraju nastavne godine
2019./2020. Proučavalo se nekoliko aspekata nastave na daljinu: zadovoljstvo uop-
će, procjena jasnoće i načina poučavanja te komunikacija s učiteljima, količina obve-
za, dnevni boravak za računalom, slobodno vrijeme i prijedlozi učenika za poboljša-
nje nastave na daljinu. Rezultati pokazuju umjereno zadovoljstvo, preveliku količinu
zadaca i najčešće pisanu komunikaciju u poučavanju, dovoljno slobodnog vreme-
na, ali boravak za računalom 4 i više sati dnevno. Učenički prijedlozi za poboljšanje:
više direktne komunikacije u poučavanju, manje zadaća i kvalitetnije objašnjavanje.

Ključne riječi: nastava na daljinu, pandemija, učenici predmetne nastave

Uvod

Pojava pandemije koronavirusa tijekom 2020. godine izazvala je tektonske poremećaje u svim sferama života pa tako i u odgojno-obrazovnoj sferi. Učenje i poučavanje na daljinu, korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije, ponajprije osmišljenim interaktivnim platformama, ili stručno usavršavanje na daljinu, prestaju biti ekskluziva ili pak parcijalna pojava kod nadobudnih, znatizeljnih i kreativnih pojedinaca, njihovih projekata i eksperimentalnih faza, već se, ne figurativno, nego doslovno u nekoliko dana prelila na cjelokupnu učeničku i učiteljsku populaciju.

Iz učionica i školskih hodnika preselilo se u vlastite domove, dnevne sobe i kuhinje, od žive riječi i svih prednosti neverbalne komunikacije, bogate socijalne dinamike razrednih odjela i zbornica u prostor naglo osiromašenih socijalnih kontakata, s računalima i internetskom vezom kao najvažnijim alatom za nastavak procesa obrazovanja. U tom višemjesečnom periodu događale su se i nespretnosti, nesnalaženja, usponi i padovi, ali i izvrsna rješenja. Događalo se doslovno tehnologijsko odrastanje preko noći. Čitav naš obrazovni sustav akcelerirao se, ali bez luksuza pripremnog perioda.

Teorijski okvir

Učenje na daljinu nije novi konstrukt. Primjerice, dopisno školovanje bila je prva njena inačica. Kasnije se koristio: telefon, radio, televizija. Krajem prošlog stoljeća nastava na daljinu oslanjala se na računala i internet pomoću kojih se omogućila brza i učinkovita razmjena

povratnih informacija između polaznika i poučavatelja (Matijević i Radovanović, 2011).

Jukić (2017) spominje mrežno (online) učenje kao oblik nastave u kojemu se nastavni sadržaji poučavaju putem mreže, tj. oslanjanje na modernu tehnologiju. Vasilj, Zovko i Vukobratović (2017) navode da se za učenje i poučavanje na daljinu koriste različiti termini, primjerice: e-learning, web based education, online learning, distance learning, distance education, distance teaching, teleeducation, cybereducation, online education, virtual learning, virtual school, virtual college, web school, e-learning, e-school, e-education.

Nastava na daljinu ima nekoliko prednosti nad tradicionalnom nastavom poput pristupačnosti, individualizacije vremena i prostora učenja. S tim u vezi, neka istraživanja potvrđuju pojačana postignuća učenika, ali dokazuju da svi nastavni sadržaji nisu podjednako optimalni za poučavanja na daljinu (Kalamković, Halaši i Kalamković, 2013). Istraživanja su također pokazala da je nastava na daljinu pogodnija za učenike predmetne, a manje za učenike razredne nastave (npr. Mikulan, Legac, i Siročić, 2011).

Cilj istraživanja

Ispitati što o nastavi na daljinu misle učenici predmetne nastave, jesu li zadovoljni takvim načinom poučavanja, kakav je odnos samostalnosti i pomoći u radu na daljinu te kakav je utjecaj nastava na daljinu imala na njihov izvanškolski život, emocionalno stanje i dinamiku korištenja računala za potrebe nastave na daljinu.

Problemi

- Kakvo je zadovoljstvo učenika provedenom nastavom na daljinu (u daljem tekstu NND)
- Kakva je učenička procjena poučavanja (načini, opseg, izazovi, količina zadaća) sadržaja tijekom NND-a
- Emocionalno stanje učenika tijekom NND-a
- Dinamika korištenja računala za potrebe NND-a
- Učenički prijedlozi za poboljšanje.

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 357 učenika predmetne nastave iz nekoliko škola na području Republike Hrvatske: I. OŠ, Bjelovar, IV. OŠ Bjelovar, OŠ Kalnik, ČOŠ J. A. Komenskog, Daruvar, OŠ V. Nazora, Topusko, OŠ Stanovi, Zadar.

Postupak

Anketni upitnik podijeljen je putem Google Forms na platformama Teams, Loomen za stručne suradnike pedagoge, Facebook stranici: Stručni suradnici u školama. Anketiranje je trajalo od lipnja do kraja kolovoza 2020. godine.

Rezultati

1. Zadovoljstvo NND-om, količina zadaća i samostalnost u rješavanju

Rezultati su prikazani na grafikonu br. 1, 2, i 3.

Vidljivo je da je većina učenika srednje zadovoljna, a vrlo mali broj pokazuje nezadovoljstvo. Nešto više od polovice učenika iskazuje stav o previše zadaća koje u većini rješavaju po-sve samostalno.

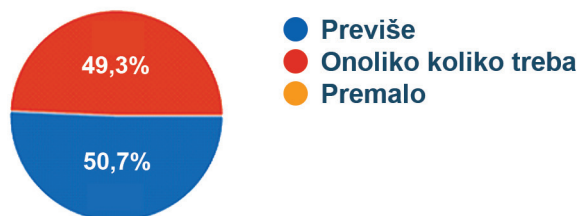
Graf 1

S nastavom na daljinu sam: 357 odgovora



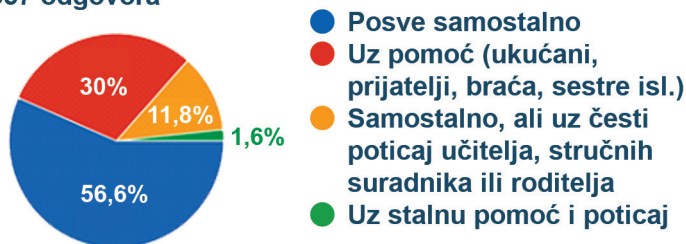
Graf 2

**Zadaća tijekom nastave na daljinu bilo je:
357 odgovora**



Graf 3

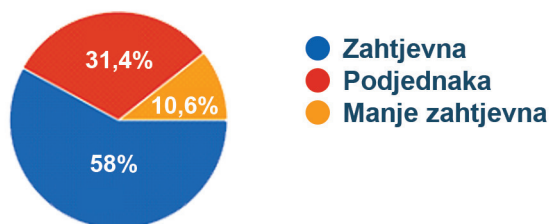
**Zadaća sam rješavao/la najčešće:
357 odgovora**



2. Zahtjevnost NND, jasnoća i način poučavanja

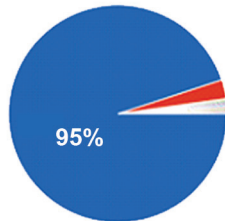
Rezultati su prikazani na grafovima 4, 5 i 6. Može se uočiti da NND oko 60 % učenika percipira zahtjevnijom od nastave u školi. Velika većina učitelja poučavala je pisanim putem, čak 95 %, a vrlo mali postotak ukazuje na druge načine poučavanja i komunikacije s učenicima. Jasno poučavanje percipiralo je ipak više od polovice sudionika.

**U odnosu na nastavu u školi, nastava na daljinu bila je: Graf 4
357 odgovora**



Graf 5

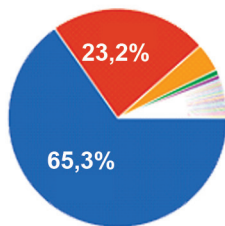
Tijekom nastave na daljinu, učitelji su se pri proučavanju najčešće obraćali:
357 odgovora



- Pisanim putem
- Video ili audio pozivom
- Video-konferencijskim pozivom
- Pisanim putem i pozivom
- Kombinacija svega navedenog
- Video i pisanim putem
- Zadavanju zadaća
- Zadacima u datotekama
- ▲ 1/2 ▼

Graf 6

Novi nastavni sadržaji od strane učitelja poučavani su:
357 odgovora

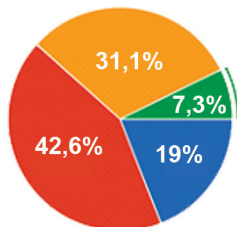


- Jasno
- Više nejasno nego jasno
- Posve nejasno
- Srednje
- Zadavane su zadaće
- Nekada ne baš jasno
- Sami smo obrađivali lekcije
- Bilo je drugačije sa svakim učiteljem
- ▲ 1/4 ▼

3. Emocionalno stanje za vrijeme nastave na daljinu

Rezultati su prikazani u grafu br. 7 u kojem je vidljivo da se većina sudionika osjećala uglavnom dobro ili i dobro i loše, dok je oko 7 % učenika iskazivalo negativne i loše osjećaje za vrijeme NND-a.

Kako ste se osjećali većinu vremena zadnja tri mjeseca: Graf 7
357 odgovora



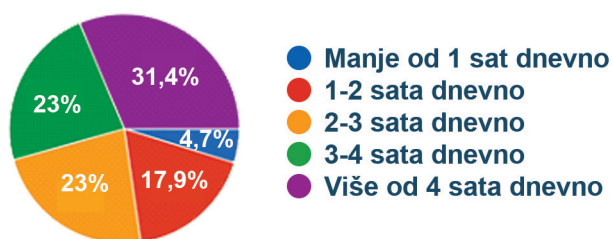
- Izvršno
- Uglavnom dobro
- I dobro i loše
- Loše

4. Korištenje računala i slobodno vrijeme

Na grafovima br. 8 i 9 prikazana je dnevna dinamika boravka za računalom i percepcija korištenja slobodnog vremena u odnosu na radne obveze i organizaciju života tijekom NND-a. Vidljivo je da je većina učenika boravila od 3 do 4 i više sati za računalom tijekom NND-a (preko 55 %). Unatoč tomu, više od 60 % sudionika izjavljuje da su imali dovoljno slobodnog vremena, ali nije zanemariva trećina sudionika koji izjavljuju da su ga imali vrlo malo.

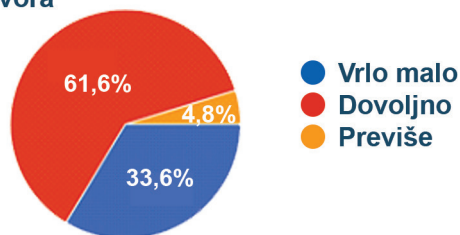
Graf 8

Rad za računalom za vrijeme nastave na daljinu: 357 odgovora



Graf 9

Koliko je bilo vremena za odmor i hobije za vrijeme nastave na daljinu: 357 odgovora



5. Učenički prijedlozi za poboljšanje nastave na daljinu (NND)

Da ne bi ništa promijenili, izjavljuje 11 % sudionika dok ostali iskazuju želju za mijenjanjem nekih karakteristika i uvođenje novih načina u NND. Najčešće tražene promjene, tj. najčešća skupina odgovora ili prijedloga odnosila se na više direktne komunikacije, manje zadataka i više pojašnjavanja sadržaja poučavanja.

Zaključna razmatranja

Iz prikazanog vidljivi su kontradiktorni rezultati što može biti rezultat manjkavosti upitnika ili učeničkim davanjem poželjnih odgovora, primjerice veliki nerazmjer iskazanog zadovoljstva NND-om s jedne strane i vrlo malog broja onih koji ne bi u njoj ništa mijenjali. Ono što je važno istaknuti jest činjenica da su učenici uglavnom srednje zadovoljni NND-om, da više od polovice iskazuje problem previše zadaća, također visok postotak percipira NND zahtjevnijom od nastave u školi, što je bilo za očekivati. Pozitivna je i iskazana samostalnost u rješavanju zadaća, no možda najzanimljiviji rezultat je primjena, u gotovo sto posto slučajeva, poučavanja pisanim putem, što je neočekivan rezultat s obzirom da bi nastava na daljinu, uz postojanje velikog broja platformi, npr. za videoosusrete, trebala uključivati i njih u puno većoj mjeri.

Najvažniji prijedlozi učenika za poboljšanje jasno definiraju najveće nedostatke provedene NND-om: više direktne komunikacije u poučavanju, manje zadaća i kvalitetnije objašnjavanje. Ovi prijedlozi najbolji su dijagnostički alat, poglavito za ogroman nerazmjer (ne)upotrebe direktne online komunikacije s učenicima obzirom na solidne mogućnosti IKT platformi koje su bile na raspolaganju. Naravno, neupotrebljavanje IKT-a ili upotreba u tako maloj mjeri kako je pokazalo ovo istraživanje, može biti predmet budućih istraživanja.

Literatura:

Jukić, D. (2017). Tehnička pripremljenost i motiviranost studenata hrvatskih sveučilišta za online oblik nastave. *Život i škola, LXIII* (1), 93-102.

Kalamković, S., Halaši, T. i Kalamković, M. (2013). Učenje na daljinu primijenjeno u nastavi osnovne škole. *Croatian Journal of Education, 15* (3), 251-269.

Matijević, M. i Radovanović, D. (2011). *Nastava usmjerena na učenika*. Školske novine: Zagreb

Mikulan, K., Legac, V. i Siročić, D. (2011). Pozitivni i negativni aspekti platformi za učenje na daljinu Moodle i WebCT u nastavi hrvatskog jezika. *Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, 2* (1), 83-94.

Vasilj, M., Zovko, A. i Vukobratović, J. (2017) Potencijali e-učenja za unaprjeđenje modela poučavanja odraslih. *Иновације у настави, 3*(2), 82–97.

Abstract

Student's attitudes towards distanced learning during the pandemic – improvement propositions

Summary: *During the first wave of the corona virus pandemic, the educational system and all its participants faced an unexpected transition from a well-known learning system in school to a distanced learning one. This paper deals with the attitudes of students, attendees of fifth grade and higher from 6 different elementary schools in the Republic of Croatia, regarding the distanced learning process at the end of the 2019/2020 school year. Several aspects of the distanced learning process have been studied: general contentment, clarity and teaching styles assessments and teacher communication, workload, time spent on a computer on a daily basis, free time and their propositions for the improvement of distanced learning process. The results show mild contentment, too much homework and mostly written correspondence in teaching, enough free time, but also spending 4 or more hours sitting in front of a computer daily. Student's improvement propositions: more direct communication in teaching, less homework, and better explanations.*

Keywords: *distanced learning, pandemic, elementary school students (grades 5-8)*